

# 50 éves a Földtudományok Nemzetközi Uniója

## BEVEZETŐ

Demény Attila

az MTA levelező tagja, igazgató,  
MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, Földtani és Geokémiai Intézet  
demeny@geochem.hu

Az International Union of Geological Sciences (IUGS), a Földtudományok Nemzetközi Uniója a világ legnagyobb nonprofit és nem kormányzathoz köthető szervezete, amelynek ötvennégy társult szakmai szervezete, nyolcvankilenc aktív és harminckét inaktív nemzeti tagja van. A Magyar Tudományos Akadémia a megalakulás kezdeteitől vállalta a tagsági díj folyósítását és így az aktív tag szerepét. A mai, költséghatékonyt előtrébe helyező szemlélet alapján felvethető a kérdés, hogy vajon érdemes-e ezt a tagsági díjat fedezni, vajon mit kap az ország cserében. Első pillantásra érdemes áttekinteni az aktív és inaktív nemzeti tagok listáját (<http://iugs.org/adheringmembers>), hogy meggyőzzön bennünket a hovatartozás kérdéséről. A csupán diplomáciai kérdés mellett azonban a haszon kérdését – úgy érzem – adekvát módon válaszolta meg az IUGS által életre hívott *International Year of Planet Earth* rendezvény-sorozat. Ez egyrészt természetesen nemzetközi konferenciák és az IUGS berkein belüli események láncolata volt, másrészt viszont lendületet adott a nemzeti bizottságok na-

gyobb aktivitásának és a helyi rendezvények megszervezésének. Ez utóbbira szolgáltat jó példát az utóbbi években a Magyar Természet-tudományi Múzeumban megtartott rendezvény-sorozat, ahol a földtudomány hazai intézeteinek kutatóival találkozhatott a több ezer látogató. Ennek a sorozatnak volt méltó folytatása a 2011-es Magyar Tudomány Ün-nepéhez kapcsolódó Földtudományos For-gatag és az IUGS ötvenéves évfordulóját megünnepelő előadói ülés, amelyre a Miskolci Egyetemen került sor. A rendezvény célja az volt, hogy a földtudomány aktuális kérdéseit, eredményeit és jelentőségét megismertesse a látogatókkal és az internetes híradások olvasóközönségével.

Ez a cikkgyűjtemény ennek az esemény-nek mintegy a folytatása, amelyben szeretnénk a tudományos élet közreműködőivel is megismertetni az IUGS munkáját, illetve néhány kiemelt jelentőségű terület eredményeit. *Brezsnyánszky Károly*, az IUGS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke foglalja össze az IUGS tevékenységének főbb pontjait, valamint az ezekhez kapcsolódó magyar részvétel jellem-

zöit és eredményeit. *Bárdossy György* és *Fodor János* a kockázatelemzés módszereinek környezeti és földtudományi alkalmazásait mutatják be. Az utóbbi évek hazai és külföldi katasztrófáinak ismeretében nem kérdéses, hogy a kockázatelemzés mind szélesebb körben való alkalmazása elsőrendű fontosságú az emberi környezet minőségének megőrzése és a társadalom védelme szempontjából. Gondoljunk csak az ajkai vörösiszap kiömlésének katasztrofális következményeire, ami feltehetően megelőzhető lett volna a geológiai és műszaki adottságokból adódó kockázati tényezők helyes feltárásával és a megelőzésben való felhasználásával. Kevesebb emberi áldozatot követelt ugyan, de igen jelentős környezetkárosodást okozott az aranybányászathoz köthető cianidszennyezés, amelynek geológiai, bányászati és technológiai hátterét világítja meg *Földessy János* és *Böhm József* publikációja. Bár a ritkaföldfémek az átlagember számára a kémia kevéssé ismert és némi tartózkodással figyelt világába tartoznak, az utóbbi hónapok világkereskedelmi hírei a figyelem középpontjába hozták ezen elemeket. A kínai export csökkentését követően hirtelen érdekessé váló fémekről kiderült,

hogy mennyi, az életünket befolyásoló, sőt esetenként meghatározó elektronikai készülékben alapvető összetevő egy-egy ritkaföldfém. *Dobosi Gábor* és *Török Kálmán* a ritkaföldfémek általános jellemzésén és felhasználási körük leírásán túl a ritkaföldfém-előfordulások geológiai leírását is nyújtják a tanulmányban. Végezetül, mint mindenhol, így hazánkban is az egyik legfontosabb természeti kincs, az ivóvíz kérdését, illetve a biztonságos vízellátás és -felhasználás hidrogeológiai vonatkozásait mutatja be dolgozatában *Szűcs Péter*.

A jelen számban bemutatott területek csupán kis szeleteit ragadják meg a földtudományi kutatás legidősebb kérdéseinek, de reményeink szerint rávilágítanak a tudományterület jelentőségére. Bízom abban, hogy a cikkek felkeltik az olvasók érdeklődését a földtudomány egésze iránt, és ennek egyik eredményeképpen az érdeklődőket a későbbiekben vendégül láthatjuk az IUGS kezdeményezésére elindított hazai rendezvényeken.

Kulcsszavak: *IUGS, földtudomány, jubileum, Földtudományos Forгатag, Magyar Tudomány Ünnepe*

